

Weichbild magdeburski w układzie śląsko-małopolskim.**Wersja sandomierska**

Rękopis Biblioteki Narodowej BOZ 90, k. 56v–58

Odczyt: Maciej Mikula

Artykuł 56

[56] De iure monomachali [k. 57] incitacione et iure duelli et testimonio monomachali. Capitulum Lvi

<Lxxviii^a> Si monomochaliter suum equalem salutare seu alloqui voluerit, hunc iudicem petere oportebit, ut se intermittere possit uno de paucis [s] violatore, quem videat in presenti. Cum hoc sibi per sentenciam diffinitum fuerit, tunc eciam in sententia requirat, per quem modum de ipso intromittere debeat, ut sibi in suo iure proficere possit. Tunc sibi de iure diffinitur, per horam vestimenti. Et cum se de ipso intromittat, pronuncciat sibi causam, pro qua se de ipso intromiserit, quod statim facere potest, si vult, aut pro eo habere colloquium. Tunc ipsum inculpare oportebit, quod pacem in eo infregerit aut in strata regia, aut in villa, qualiter infregit, eodem queruletur super eum. Tunc ipsum iterum inculpet, quod ipsum damnavit et eam vim in eo fecerit, quam bene in eo probare poterit. Tunc vulnus ac cicatrices demonst rat, si vulnus sanatum fuerit. Tunc ulterius conqueratur, de quocunque horum trium de uno [/] obliviscatur aut corrui, extunc suum duellum amisit. Tunc loquatur ulterius: tunc ipsum solum, hoc est propria in persona, ipsum solum vidi, hoc est persona propria, ipsum clamore proclamavi. Si fateri voluerit, et si non fatebitur, ipsum omni iure vincere volo, ut michi vulgus iudicaverit, aut scabini, si sub banno regio fuerit. Extunc ille petat satisfacionem, quam sibi facere debet. Tamen vir potest suam querimoniam meliorare ante satisfacionem, si voluerit. Facta satisfacione ille exhibeat suam innocenciam, hoc est iuramentum, quod ipsum iurare oportet, et iuramentum monomachale, ipsum incitaverit et si ibi fuerit, hoc est perficere si poterit pre inbecillitatem sui corporis. Quis vir potest se a duello excusare illi viro, qui sibi paris condicionis non fuerit. Ille autem, nobilioris nature fuerit, si ipsum alloquetur. A duello eciam potest, qui post meridiem allocutus fuerit, nisi ante meridiem fuerit inchoatum, iudex eciam debet habere clipeum et gladium illi, super quem allocutus fuerit. A duello [k. 57v] excusare illi viro, qui sibi paris condicionis non fuerit. Ille autem nobilioris nature fuerit, ille preesse non potest [illi], qui deterioris nature fuerit, si ipsum alloquetur. {A duello eciam potest, qui post meridiem allocutus fuerit, nisi ante meridiem fuerit inchoatum, iudex eciam debet habere clipeum et gladium illi, super quem allocutus fuerit.} A duello eciam potest excipere suos afines, si uterque suos afinis et ita consanguineitatis linea coniuncti fuerint, quod simul pugnare non poterint. Iudex eciam duos nuntios dare debet cuilibet hiis, qui pugnare debent, qui videant, ut habeant atinencia secundum consuetudinem veram. Coreum et linea indumenta induere possunt, quantum placet. Caput et pedes ante ea nudi sint, in manibus cirotecas habeant, unum gladium

in manu et alio cinctus, aut duobus hac arbitrio eorum admittitur, et unum clipeum rotundum in manu, ubi non aliud, quam lignum aut correum sit manu tectorium, quod potest esse ferreum, unam tunicam absque manicis super preparamen[um]ta. Eciā iudex debet indicare paucem [s] circa collum, quod nemo eos impediāt circa duellum. Quilibet ipsorum iudex unum virum habeat, qui falangam ferat, qui ipsos in nichilo impedire, nisi si unus ceciderit, quod falangam interponat, si vulnus fuerit. Aut si falangam desiderat, hoc idem facere debet, nisi voluntas iudicis fuerit, non potest. Postquam circulo pax indicta fuerit, ambo debent circulum affectare, quem iudex licenciare debet. Finalia ferrimenta de vagenis [s] gladiatorum deponere debent, nisi a iudice licenciam habuerint. Ambo ornati ire debent ante iudicem, et ambo iurare debent: unus, scilicet actor, quod causa sit vera, pro qua super ipsum querelam fecerit, et respondens, quod sit innocens. Sic ipsis Deus adiuvat et suum duellum. Soli eciā dividi debet per medium quando primo conveniunt. Si vincetur ille super quem conqueritur, tunc iudicetur sententia capitali. Si autem vincerit, dimittitur cum pena et emenda. Actor primo circulum intrabit. Iudex debet ipsum preconem vocare in illa domo, ubi preparaverit, et duos scabinos cum ipso mittere debet. Sic cittari debent primo, [k. 58] secundo et tercio, et si ad terciam cittacionem non venerit, tunc querulatur [s] surgat et se ad duellum exhibeat. Et statim percuciet duas ictus et semel fingat contra ventum, cum eo ipse suum adversarium devicit tali causa sive querela, pro quo ipsum fuerat allocutus. Et iudex iudicare debet, sicut per duellum fuisset convictus, sic mortuus debet convinci, si in furto aut in rapina, aut in simili crimine occisus fuerit. Si autem mortuus cum septem testibus poterit protestari, extunc duellum se non indiget exhibere contra ipsum. Sin autem alter ipsum alter agnatus mortui, quiscunque loco ipsius fuerit per duellum se extinguet omne testimonium, quia tunc ipsum absque duello vincere non potest, ut superius est expressum. Si vincetur eciā et ille, qui ad duellum captivatus aut salutatus fuerit, aut promittit aut caucionem fideiussorie fecerit comparere et non comparuerit ad instantiam responsivam.

^a na marginesie

[hasła: sędzia, pokój, wyrok, prawo, pojedynek sądowy, skarga, droga królewska, oskarżenie, rana, blizna, dobra, sąd królewski, ławnik, gwar, zabezpieczenie, przysięga, niewinność, niepełnosprawność, równy stanem, szlachcic, tarcza, miecz, krewny, zwyczaj, pięściarz, wola, powód, kradzież, świadek, krewny po mieczu, nawiązka, kara sądowa, mulkta, posiedzenie]